

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 20.06.2013 № 1/9-446

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, департаменти
(управління) освіти і науки (молоді та спорту)
обласних, Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій

Інститути післядипломної педагогічної освіти

Щодо організації роботи в
дошкільних навчальних закладах
у 2013/2014 навчальному році

Надсилаємо інструктивно-методичні рекомендації «Про організацію роботи в дошкільних навчальних закладах у 2013/2014 навчальному році».

Просимо довести зазначену інформацію до відома працівників районних (міських) управлінь (відділів) освіти і науки та педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів.

Додаток: на 5 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

**Інструктивно-методичні рекомендації
«Про організацію роботи в дошкільних навчальних закладах
у 2013/2014 навчальному році»**

Пріоритети та перспективи розвитку системи дошкільної освіти визначені Державною цільовою соціальною програмою розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 629), новими соціальними ініціативами Президента України Віктора Януковича «Діти – майбутнє України» та Національним планом дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

При організації роботи в дошкільних навчальних закладах у 2013/2014 навчальному році важливо зосередити увагу на вирішенні таких ключових завдань:

- максимальне охоплення дітей дошкільною освітою та надання їм якісних освітніх послуг;
- охорона життя і збереження здоров'я дітей раннього та дошкільного віку, у тому числі, з особливими потребами; актуалізація питань безпеки життєдіяльності.

Максимальне охоплення дітей дошкільною освітою досягається шляхом ефективного використання наявного організаційного, фінансового, кадрового потенціалу дошкільних навчальних закладів для:

- створення додаткових місць через відновлення роботи груп (у першу чергу – дітей раннього і старшого дошкільного віку) у перепрофільованих і переобладнаних приміщеннях;
- оптимізації впровадження перевірених практикою форм здобуття дошкільної освіти на базі дошкільних навчальних закладів.

Дошкільні навчальні заклади гарантують надання дітям якісних освітніх послуг у будь-якій формі здобуття дошкільної освіти. Основними компонентами цих гарантій є:

- дотримання державного освітнього стандарту;
- надання фахової психолого-медико-педагогічної допомоги родинам у вихованні і розвитку дітей дошкільного віку, у тому числі з особливими потребами;
- забезпечення сприятливих умов для здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими потребами.

Державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості й вихованості дитини 6 (7) років перед її вступом до школи визначені Базовим компонентом дошкільної освіти (нова редакція), затверджений наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.05.2012 № 615.

Реалізація Базового компонента дошкільної освіти забезпечується освітніми програмами та навчально-методичною літературою, що затверджена або рекомендована Міністерством освіти і науки України чи схвалена для використання в дошкільних навчальних закладах комісією з дошкільної педагогіки та психології Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України.

У 2013/2014 навчальному році чинними є:

1) комплексні освітні програми:

- програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» (авт. кол. Андрієтті О.О., Голубович О.П. та ін.),
- програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» (наук. кер. Проскура О.В., Кочина Л.П., Кузьменко В.У., Кудикіна Н.В.),
- освітня програма «Дитина в дошкільні роки» (науковий керівник Крутій К.Л.)
- програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» (авт. кол. Білан О.І, Возна Л.М., Максименко О.Л. та ін.);

2) парціальні освітні програми:

- програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку «Радість творчості» (авт. Борщ Р.М., Самойлик Д.В.),
- «Англійська мова для дітей дошкільного віку» (Шкваріна Т.М.);
- «Граючись вчимося. Англійська мова. Програма для дітей старшого дошкільного віку, методичні рекомендації (Гулько С., Гусак Л., Лещенко З.)

Для програмно-методичного забезпечення освітнього процесу слід керуватись Переліком навчальних видань, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в дошкільних навчальних закладах у 2013/2014 навчальному році, що розміщений на сайтах Міністерства освіти і науки України (www.mon.gov.ua), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua). Педагогічні працівники дошкільних навчальних закладів мають відстежувати оперативну інформацію про нові програми, посібники та іншу навчальну літературу, рекомендовану Міністерством для застосування в освітній роботі з дітьми, за публікаціями у фахових періодичних виданнях та на зазначених вище сайтах. За педагогічними колективами дошкільних навчальних закладів зберігається право вибору освітньої програми.

Підвищенню якості дошкільної освіти сприяє тісна співпраця дошкільних навчальних закладів з батьківською громадою, спрямована на підвищення психолого-педагогічної культури родин. Допомога дошкільних навчальних закладів батькам вихованців з актуальних для родин питань розвитку, виховання та навчання дітей традиційно надається керівником закладу, методистом, психологом, вихователями різних вікових груп, медичними працівниками, іншими спеціалістами дошкільного закладу у формі групових та індивідуальних усних і письмових, телефонних, консультацій у режимі Он-лайн, бесід під час відвідувань сімей, шляхом залучення батьків до співпраці і взаємодії з педагогами у стінах дошкільного закладу тощо.

Більшого поширення має набувати робота консультативних центрів (пунктів) для батьків на базі дошкільних закладів та/або методичних центрів при управліннях освіти на місцях як одна з форм надання державної психолого-педагогічної допомоги батькам та особам, що їх замінюють, спільно з органами соціальної і медичної підтримки родин. Відповідальною складовою змісту діяльності таких центрів (пунктів) є робота з молодими батьками, які лише готуються до появи дитини у сім'ї чи виховують немовлят, на підвищення їхньої психолого-медико-педагогічної культури в питаннях пренаталогії та перинатології. При організації зазначеної форми роботи з батьками слід керуватися Примірним положенням про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють, і дітей, які виховуються в умовах сім'ї, затверджений наказом МОНмолодьспорт від 30.06.2011 № 714.

Здобуття дошкільної освіти дітьми, які потребують відповідної реабілітації, корекції фізичного та/або розумового розвитку, має здійснюватися за окремими програмами й методиками як у дошкільних навчальних закладах і групах спеціального типу, так і в умовах інклюзивної освіти у закладах і групах загального розвитку (за можливості). З метою програмно-методичного забезпечення освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку, які мають особливі потреби, Міністерством освіти і науки України спільно з Інститутом спеціальної педагогіки НАПН України розглянуто та надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» програмам з різних нозологій та підготовлено їх до видання:

- програма «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення» (авт. Трофименко Л.І.);
- комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт» (наук. кер. та заг. ред. Т. В. Скрипник);
- програмно-методичний комплекс «Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення» (авт. Рібцун Ю.В.);
- програмно-методичний комплекс «Програма розвитку дітей сліпих та зі зниженим зором від народження до 6 років» (авт. Бутенко В.В., Вавіна Л.С., Гудим І.М.).

Ознайомитися із зазначеними вище програмами та програмно-методичними комплексами можна на сайті Міністерства освіти і науки України (www.mon.gov.ua).

Збереження та зміцнення здоров'я, формування здорового способу життя дошкільнят, активної життєвої позиції щодо власного життя та власної безпеки – один із пріоритетних напрямів роботи сучасного дошкільного навчального закладу. Зважаючи на це, перед колективом дошкільної установи постає ряд важливих завдань:

- створення безпечних умов для формування всебічно розвиненої творчої особистості дитини;
- формування елементарної компетенції з питань безпеки у дітей дошкільного віку відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти;

- виховання основ безпечної поведінки дітей в різних життєвих ситуаціях, а також культури безпеки у дорослих, відповідального ставлення до життя і здоров'я малят;

- підготовка дошкільників до реального життя, насиченого різними подіями, непередбачуваними ситуаціями тощо.

Практична реалізація цих завдань передбачає створення безпечного розвивального середовища та налагодження системи роботи з безпеки життєдіяльності з педагогами, дітьми і батьками, що включає комплекс взаємопов'язаних заходів.

Для підвищення професійної майстерності педагогів та інших працівників із зазначеного питання радимо використовувати різнопланові форми роботи: педагогічні ради, інструктажі з техніки безпеки, консультації, семінари, майстер-класи, практичні тренінги, круглі столи, творчі лабораторії, інтерактивні ділові ігри, оформлення тематичних стендів і санітарних бюлетенів, проведення конкурсів-оглядів, облаштування виставок та ін.

При організації освітньої роботи з формування основ безпечної поведінки у дітей дошкільного віку перевагу доцільно надавати спостереженням, екскурсіям, цільовим прогулянкам, довірчим бесідам та розмовам віч-на-віч, моделюванню та аналізу проблемних ситуацій, різним видам ігрової, трудової та пошуково-дослідницької діяльності, інтегрованим заняттям, розробленню спільних проєктів, проведенню розваг, «Днів та тижнів безпеки».

Важливий чинник ефективності роботи з питань безпеки життєдіяльності – тісна взаємодія між батьками та педагогами. Для цього варто залучати батьків до різних заходів: практичних семінарів-тренінгів, консультацій, родинних клубів за інтересами, участі у спільних проєктах, виставках, розвагах і святах.

Підвищенню якості дошкільної освіти, її подальшому інноваційному розвитку сприятиме активізація дослідно-експериментальної діяльності у педагогічних колективах дошкільних навчальних закладів. У 2013/2014 навчальному році науковим керівникам, консультантам, координаторам і відповідальним виконавцям експериментів всеукраїнського та регіонального рівнів варто проаналізувати й об'єктивно оцінити перебіг та проміжні результати розпочатої дослідно-експериментальної роботи, своєчасно внести необхідні корективи до програм наступних етапів з метою оптимізації цієї діяльності, своєчасного отримання очікуваних результатів у розвитку та вихованні дітей, створенні сучасного програмно-методичного, дидактичного, навчально-наочного забезпечення освітнього процесу.

Водночас районним і міським органам управління освітою необхідно поживавити процес залучення педагогічних колективів до дослідно-експериментальної діяльності на локальному рівні (окремого дошкільного навчального закладу) з використання освітніх інновацій, перевірених у ході експериментів всеукраїнського та регіонального рівнів, а також з розроблення варіативної частини змісту дошкільної освіти, її програмно-методичного забезпечення, систем організації діяльності нових типів дошкільних навчальних закладів, авторських освітніх технологій, методик і підходів до організації

освітнього процесу, нетрадиційних форм, методів, засобів освітнього впливу на вихованців.

Участь в експерименті будь-якого рівня має бути результатом свідомого вибору, виваженого й колегіально ухваленого педагогічною радою рішення колективів дошкільних закладів та базуватися на реальних цілях, зумовлених актуальними потребами інноваційного поступу дошкільної освіти.

Зважаючи на актуальність тематики заходів (круглі столи Всеукраїнські конференції, семінари, конкурси тощо), ініційованих Міністерством у 2012-2013 роках, на досвід педагогічних колективів, представлений під час їх проведення, доцільно з метою підвищення якості дошкільної освіти у новому навчальному році урізноманітнити напрями, форми, методи, зміст діяльності:

- продовжити роботу по створенню сайтів дошкільних навчальних закладів та своєчасному їх оновленню;

- систематично проводити з різними категоріями працівників семінари-практикуми, круглі столи, тренінги, майстер-класи, конкурси тощо на актуальні теми, у тому числі, щодо дошкільної освіти дітей з особливими потребами, з використанням сучасних методів, зокрема, методу інтерв'язії (метод колективного навчання або навчання один від одного і за допомогою один одного у процесі обміну думками, емоціями, досвідом тощо);

- організувати вивчення та поширення кращого та/або перспективного досвіду роботи з дітьми дошкільного віку: окремого дошкільного навчального закладу, районного, міського, регіонального, всеукраїнського, міжнародного рівнів.

Запорукою успішної реалізації ключових завдань організації та змістового наповнення освітнього процесу у дошкільних навчальних закладах є високий рівень внутрішньої самоорганізації педагогічних колективів, творчий, інтелектуальний потенціали їхніх кадрових складів, орієнтація на дітей як центр освітнього процесу та сім'ї вихованців - основних партнерів у психолого-педагогічній взаємодії в інтересах кожної дитини.